HE 150/2026 vp

Eduskunta
Hallintovaliokunta

Kuntaliiton lausunto hallituksen esityksestä (HE 150/ 2026 vp) kuntalain muuttamisesta

Kuntaliitto kiittää eduskunnan hallintovaliokuntaa mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä.

Nuorisovaltuuston asemaa koskevat muutosehdotukset

Kuntaliitto pitää nuorisovaltuuston aloiteoikeuden kirjaamista lakiin nykytilaa selkiyttävänä ja lähtökohtaisesti kannatettavana. Nuorisovaltuustot voivat jo nykyisin tehdä kuntalain 23 §:ssä tarkoitettuja kuntalaisaloitteita, ja useissa kunnissa aloiteoikeudesta on määrätty hallintosäännössä. Muutos ei siten olennaisesti muuttaisi oikeustilaa, mutta tekisi nuorisovaltuuston aseman laista aiempaa selkeämmin havaittavaksi.

Kuntaliitto kannattaa nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien vahvistamista.

Kuntaliitto kiinnittää kuitenkin huomiota seuraaviin seikkoihin ja pyytää ottamaan ne huomioon valiokuntakäsittelyssä.

Useamman kunnan yhteinen nuorisovaltuusto

Kuntalain 23 §:n säännöskohtaisissa perusteluissa todetaan, että useamman kunnan yhteinen nuorisovaltuusto voisi tehdä aloitteita kaikille näille kunnille. Kuntaliitto pitää täsmennystä tarpeellisena. Perusteluissa ja toimeenpanon tuessa olisi lisäksi hyvä todeta, että kukin kunta käsittelee aloitteen omassa toimivallassaan ja vastaa itse aloitteen tekijälle annettavista tiedoista.

Hallintosääntöä koskeva velvoite ja kunnan harkintavalta

Kuntalain 90 §:n 2 momentin 2 kohdan n alakohdan mukaan hallintosäännössä annetaan jo nykyisin tarpeelliset määräykset 23 §:ssä tarkoitetun

Suomen Kuntaliitto
www.kuntaliitto.fi
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
www.kommunforbundet.fi
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi

aloitteen käsittelystä ja aloitteen tekijälle annettavista tiedoista. Kun nuorisovaltuuston aloiteoikeuteen ehdotetaan sovellettavaksi 23 §:ää, aloitteiden käsittely tulee jo tämän kautta hallintosääntömääräysten piiriin. Erillinen maininta nuorisovaltuustosta 90 §:ssä on siten ainakin osin päällekkäistä sääntelyä.

Kuntaliitto korostaa, ettei ehdotuksella tule puuttua hallintosääntöjen määräysten sisältöön: hallintosääntöön voidaan jatkossakin ottaa määräyksiä sen mukaan kuin kunnassa katsotaan tarkoituksenmukaiseksi.

Kuntaliitto pitää perusteltuna, että hallintosäännössä voidaan jatkossakin myöntää nuorisovaltuustolle esimerkiksi oikeus tehdä aloitteita suoraan valtuustolle. Tämän tulee jäädä kunnan harkintaan.

Voimaantulo ja siirtymäaika

Ehdotettu 90 §:n muutos edellyttäisi käytännössä hallintosäännön päivittämistä kaikissa kunnissa. Kuntaliitto pyytää varaamaan muutokselle riittävän siirtymäajan, jotta muutokset voidaan tehdä osana hallintosääntöjen muuta päivitystyötä. Luontevin ajankohta olisi valtuustokauden vaihtuminen tai vähintään noin vuoden siirtymäaika lain voimaantulosta.

Kuntaliitto esittää, että kuntien hallintosäännöt olisi saatettava 90 §:n mukaiseksi viimeistään 31.12.2027.

Kuntaliiton tuki toimeenpanolle

Kuntaliitto päivittää aloiteoikeuden osalta opastaan "Ohjeita kunnan nuorisovaltuuston perustamiseen ja toimintasäännön laatimiseen" sekä hallintosääntömalliaan sen mukaisesti, mikä lopullinen sääntelyratkaisu on.

Kuntaliiton huomiot muista muutosehdotuksista

10 §. Kuntien seuranta, laillisuusvalvonta ja varautumisen yleinen ohjaus

Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että valtiovarainministeriön tehtäviin lisättäisiin kuntien toiminnan ja talouden varautumisen yleinen ohjaus.

Kuntaliitto katsoo, että ohjaustoimivallan rajat tulee kuvata selkeästi. Valtiovarainministeriön toimivalta kattaa varautumisen yleisen ohjauksen siltä osin kuin toiminnasta ja taloudesta säädetään ministeriön toimialaan kuuluvassa lainsäädännössä; muilta osin ohjaustoimivalta on sektoriministeriöillä.

Kuntaliitto korostaa, että ohjauksen tulee olla luonteeltaan yleistä informaatio-ohjausta, eikä se voi kohdistua yksittäiseen kuntaan. Kunnat päättävät itsenäisesti, miten ne ottavat ministeriön ohjeet ja suositukset toiminnassaan huomioon. Esitys ei muuta kuntalain 14 §:ssä säädettyä lähtökohtaa, jonka mukaan valtuusto vastaa kunnan toiminnasta ja taloudesta ja käyttää kunnan päätösvaltaa.

60, 113 ja 120 §. Tilintarkastajia koskevat säännösehdotukset

Kyse on teknisluonteisista tarkistuksista, joissa tilintarkastajia koskeva monikkomuoto muutetaan yksikkömuotoon. Kunnalla on yksi tilintarkastaja, jona toimii tilintarkastusyhteisö. Kuntaliitto pitää muutoksia teknisinä.

47 §. Kunnan tytäryhteisöjen toiminta ja konserniohje

Pykälän 4 momentissa säädetään konserniohjeen vähimmäissisällöstä. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 8 kohta, jonka mukaan konserniohjeessa tulisi jatkossa antaa tarpeelliset määräykset tytäryhteisöjen valmiussuunnittelusta, varautumisesta ja näiden yhteensovittamisesta kuntakonsernissa.

Kuntaliitto arvioi, että käytännössä kuntien tytäryhtiöissä toteutetaan jonkinlaista varautumista jo nykyisten konserniohjeiden ja yhtiöiden omasta aloitteesta, esimerkiksi energiayhtiöiden ja muun kriittisen infran osalta.

Kuntaliitto päivittää Kuntaliiton konserniohjetta toimeenpanon tueksi. Konserniohje on laadittava kunkin kuntakonsernin tarpeista lähtien, minkä vuoksi valmista konserniohjeen mallia ei esitetä. Kuntaliiton konserniohje on siis suositus, jonka tarkoituksena on auttaa kuntia toimivan ja kuntalain vaatimukset täyttävän ohjausjärjestelmän valmistelussa.

112 §. Kirjanpito

Ehdotuksen mukaan kunnan tilinpäätöksen laadinnassa ei sovellettaisi kirjanpitolain 1 luvun 4 a–4 c §:ää, 4 luvun 5 §:n 2 eikä 3 momenttia, 5 luvun 2 a, 2 b, 4, 5 b eikä 17 §:ää eikä 7 tai 7 a lukua, jotka on pääosin tarkoitettu kansainvälisiä tilinpäätösstandardeja soveltaville yrityksille. Ehdotettu muutos merkitsisi sitä, että kunnat eivät voisi jatkossa enää soveltaa kyseisiä säännöksiä omassa kirjanpidossaan ja tilinpäätöksessään. Aikaisemmasta ohjeistuksesta poiketen kunnat eivät voisi jatkossa enää kirjata arvonkorotuksia (KPL 5:17 §), kirjata tuloa tuotoksi valmistusasteen perusteella (KPL 5:4 §) eikä sisällyttää välillisiä menoja ja korkomenoja investointien hankintamenoon (KPL 4:5 § 2. ja 3. mom.) Kirjaukset tulisi poistaa kunnan kirjanpidosta siirtymäsäännösten edellyttämällä tavalla.

Kuntaliitto pitää muutoksia pääosin oikeustilaa selkeyttävinä sekä kirjanpitokäytäntöjen yhdenmukaisuutta ja vertailukelpoisuutta parantavina. Arvonkorotusten purkamiselle ehdotettua siirtymäaikaa, vuodelta 2028 laadittava tilinpäätös, voidaan pitää riittävänä. Kuntaliitto pitää hyvänä myös ehdotusta, että aktivoidut välilliset menot ja korkomenot olisi mahdollista poistaa hyödykkeiden vaikutusaikana eli jäljellä olevana kunnan poistosuunnitelman mukaisena aikana. Sen sijaan ehdotuksesta ei käy selkeästi ilmi, miten menetellään esimerkiksi tilanteessa, jossa kunta on kirjannut aikaisemmilta vuosilta tuloa tuotoksi valmistusasteen perusteella, eikä suorite ole valmistunut vuoden 2028 aikana. Mikäli nämä tuotot tulisi kirjata kuluksi, Kuntaliitto ehdottaa tältä osin siirtymäaikaa aikaisintaan ajankohtaan 1.1.2031.

Ehdotuksesta ei käy selkeästi ilmi, miten menetellään esimerkiksi tilanteessa, jossa kunta on kirjannut aikaisemmilta vuosilta tuloa tuotoksi valmistusasteen perusteella, eikä suorite ole valmistunut vuoden 2028 aikana. Tuleeko nämä kirjata kuluksi (tätä emme kannata tai siirtymäaika 31.1.2031) vai voidaanko aloitettua valmistusasteen mukaista tuloutusta tehdä kyseisen suoritteen osalta sen valmistumiseen asti? Kuntaliitto pyytää, että asia huomioidaan hallintovaliokunnan mietinnössä ja siirtymäsäännöstä tulisi täydentää tältä osin, vaikka tiedossa ei ole, onko tällaisia hankkeita.

115 §. Toimintakertomus

Toimintakertomuksessa tulisi esittää arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä. Kirjanpitolautakunnan hyvinvointialue- ja kuntajaoston yleisohjeen mukaan kuntien on tullut arvioida näitä toimintakertomuksessa jo tähänkin asti, joten säännös ei muuttaisi kuntien raportointivelvoitteita.

118 §. Erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettely

Pykälän 4 momenttiin ehdotettu vuosikatetta koskevan lakiviittauksen tarkistus on teknisluonteinen. Kuntaliitto pitää muutosta teknisenä.

64 §. Kuntaa koskevien säännösten soveltaminen kuntayhtymässä

Kuntaliitto kiittää, että jatkovalmistelussa on huomioitu Kuntaliiton 64 §:ä koskeva ehdotus, että 64 §:n luettelosta poistetaan 32 § ja kuntayhtymän toimielinten valinta-aikataulusta säädetään erikseen. Kuntavaalien ajankohdan siirtymisen vuoksi osoittautunut käytännössä mahdottomaksi valita kuntayhtymien toimielimet 32 §:ssä säädetyssä ajassa.

SUOMEN KUNTALIITTO

Juha Myllymäki
Lakiasiainjohtaja

Kirsi Lamberg
Juristi

Suomen Kuntaliitto
www.kuntaliitto.fi
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
www.kommunforbundet.fi
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi